

Hogyan valósulhat meg az inkluzív nevelés az autizmus spektrum zavarokkal élők számára?

Carrington, S., Sagers, B.,
Harper-Hill, K. és Whelan, M.:
*Supporting Students on the Autism Spectrum in
Inclusive Schools – A Practical Guide to
Implementing Evidence-Based Approaches.*

Az autizmus spektrum zavarokkal diagnosztizált személyek inkluzív nevelésének előmozdítását a méltányos hozzáférés jegyében az aktív részvételen alapuló oktatás kialakításával szorgalmazzák a szerzők. A szakemberek részéről specifikus kvalitásokat igényel az állapotra jellemző szocio-kommunikációs és viselkedési területen megnyilvánuló cselekvési sorok, kihívások kezelése. Ugyanakkor a jövőre nézve egy szociális, emocionális és akadémiai szempontból létrejövő investíció valósulhat meg az oktatási tevékenység személyre adaptálásával, amely pozitív hatásainak felsorakoztatása révén a társadalmi attitűdformálás és egészségügyi-oktatásügyi területen megtérülő befektetések irodalmára mutat rá. Innovatív és evidenciaalapú, a kapacitások szervezését és lekötését feldolgozó bizonyítékokra hivatkozik, a gyakorlati útmutatás operacionalizált eszközrendszerére irányulóan a diverz szükségletek kielégítésével egyetemben, mindezt az oktatási modellek változásának kontextusába helyezve.

A praktikus információk értelmezésére tágabb körben tekint, így a szociális-nevelési-oktatási és egészségügyi rendszerek kooperációját szorgalmazza az élethosszig

tartó segítségnyújtás megalapozásán keresztül flexibilis tantervek, kurrikulumok megalkotása által; cselekvésre ösztönöz a személy egyes életszakaszain átívelően a hozzátartozók és szakemberek tudásmegosztásának megvilágítása, az emberi jogok tiszteletben tartása, az egyenlőség, igazságosság és etikus integráció által. Az oktatási platformokból eredeztethető gyakorlatok transzferálásával az állapot megértése és megsegítése kiterjeszhetővé válik valamennyi ellátórendszerre. A többségi oktatási rendszerek paralel megoldásai limitálhatják a gyermeki készségek és képességek fejlődését a deficitfókuszú beavatkozások révén.

A paradigmaváltás megvalósulása a szociális, gazdasági és politikai helyzet historikus viszonyrendszerében taglalható igazán. Ez a holisztikus szemlélet végigvonul valamennyi tartalmi elemén keresztül. Explicit, világos magyarázatokkal szolgál az értékrendszerek és tevékenységek kapcsolatrendszerére, filozofikus hangvétellel értelmezni az emberi lét aspektusait, a rendszer szakértőinek feladatköreit és felelősségét. Rámutat a műben taglalt, alkalmazott projektek által arra, hogy komprehenzív oktatási profi-
lok révén válhatnak felszámolhatóvá az

akadályok, amit a szerzők konzekvensen hangsúlyoznak, fejezeteket átívelő módon.

A könyv szerzői az olvasót ösztönzik az evidenciák megismerésére, a kritikus szemlélet kialakítására és a változások implementálására. A tervezési folyamat elsődleges prioritását hangsúlyozzák, mely a hatékony globális adaptáció, kivitelezés egyik legfőbb pillére. Holisztikus szemlélettel közelítik meg az autista személyek speciális szükségleteinek menedzselését, ami a különböző életkorokra adaptálhatóvá válik. Promotálják egy multidiszciplináris team felállítását az esszenciális igények kielégítésére, a készségek és képességek fejlesztésére irányulóan. Az egyént kontextusba helyezik, környezete viszonyrendszerében taglalják, függetlenítésre nem adnak okot és nem tesznek lehetőséget. A tünetek megértését és a jellegzetes viselkedéses profil feltérképezését a szakirodalom ajánlásával, népszerűsítésével dolgozzák fel, konkrét példákon keresztül szemléltetik az olvasó számára az állapothoz illesztett feltételek megteremtését. Az inklúzióra nem kizárólag célként, hanem eszközként tekintenek a szociális szféra lehetőségeinek kihasználásához. Az érintett környezetével szoros együttműködést javasolnak a szakembereknek.

A növekvő prevalencia – adatok előrevetítik, hogy a konkrét esetszámok manifesztálódásával a heterogén állapotok miatt a speciális igények kiszolgálását mindinkább szem előtt szükséges tartania az oktatási rendszernek. A szükségleteket nem, vagy kevéssé kielégítő tanulási megoldások a stresszhatások keresztműében álló szülőket alternatív megoldások igénybevételére sarkallhatják, melyek az autizmus spektrum zavarokban érintett tanulók iskolai tanulmányainak megszakítását, a csökkenő részvételt, visszatartást, alacsonyabb teljesítményt és a kirekesztést eredményezhetik. A felnőttkorba történő átmenet tervezéskor a mentális zavarok kialakulásának kockázatára is oda kell figyelni.

Alkalmazott modellek által tekinthetjük végig a lelki jólét védőfaktorait, a szociális készségeket, a kommunikációt, az érzelmszabályozást, az önbecsülést

nehézségeit. A könyv szerzői rendkívül nagy hangsúlyt fektetnek a szociális-érzelmi és viselkedési fejlődés pozitív befolyásolására. A kutatások szerint az iskolai kötődés a serdülők jelenlegi és jövőbeli mentális jólétének egyik legfontosabb előrejelzője. Az iskolai vezetők és oktatók felelősséggel tartoznak olyan tanulási környezetek létrehozásáért, amelyek a tanulót teljesítményre ösztönzik. Fejlődésük minden aspektusában – erősségeik és érdeklődési körük mentén – a szakembereknek folyamatosan gondolkodniuk kell a tanterv, a tanítás és az értékelés új, személyre szabható módjairól, a személyi kompetenciák fejlesztésére irányuló releváns bizonyítékok figyelembevételével. A tanár tudása és attitűdje befolyásolhatja az autista tanulók oktatási sikerességét, az inkluzív iskolai gyakorlatok bevezetésének minőségét. Az egyetemhez kapcsolódó átmenet tervezésre vonatkozóan az empirikus bizonyítékok hiányáról számolnak be a szerzők. Ezzel egyetemben akadályt jelent az iskolai környezetből a munka világába történő környezetváltás is. Összességében tehát átfogó és mély betekintést engednek a szerzők az érintett populáció tanulási preferenciáiba, társadalmi kihívásaiba, szorongásaiba és megküzdési stratégiáiba, az időben megalapozott átmenet tervezésbe és az iskolát követő elhelyezkedési tendenciákba. A helységek kialakítására vonatkozó szabványokat is összefoglalja a könyv a specifikus tanítási stratégiák széles skálájának alkalmazásával összhangban. Ezáltal megismerkedhet az olvasó az adaptált segítségadás eszközeivel, illetve a szakemberek számára kompetenciáik fejlesztéséhez is holisztikus iránymutatást ad a mű.

A kutatásokból eredeztetett példák segítik a szakembereket orientálni abban, hogy a legmegfelelőbb gyakorlatokat válasszák a tanulók bevonásának elősegítése érdekében. A gyakorlatok kiválasztásával kapcsolatos döntéshozatalt kidolgozott tantervi tartalmak segítik az egyénre szabott leckék megalapozásának tekintetében, illetve a tanulási környezetek menedzselése, az autizmusbarát osztálytermi infrastruktúra

kialakítása is részletekbe menően ismertetett.

A többségi oktatási környezetben való részvétel során szükség van a hatékony önmenedzselés és a szervezés képességeire. Az állapot tünetei befolyásolhatják a feladattudatot és feladattartást, az önálló munkavégzést a többlépcsős tevékenységek során. A strukturált tanítási stratégiák elméleti alapjainak ismertetése részletes egységet képez a bejósolható munkarendszerek hatékony kialakítása érdekében.

Annak ellenére, hogy az autizmus-tudatosság és -kutatások ugrásszerűen megnövekedtek az utóbbi évtizedekben, továbbra is nagymértékű kihívást jelent az autizmus spektrum zavarokkal érintett tanulók hatékony támogatása az iskolai környezetben. Vitathatatlan a bizonyítékokon alapuló gyakorlatok szükségessége, amelyek megfelelően adaptálva hivatottak lehetnek az iskolai és osztálytermi kontextusokban megjelenő nehézségek áthidalására, a szükségletek célirányos kielégítésére, hogy az inkluzív nevelés során ne váljanak a rendszer láthatatlan szereplőivé, illetve, hogy a változások során jelentkező

új elvárások ne gátolják meg képességeik fejlődésében az érintett populáció tagjait. Az állapot tüneteinek félreértelmezése és a megbélyegzés hatással lehet – többek között – a megélhetésre is. A pedagógiai rendszer szereplői mellett a társszakmák felé kulcsfontosságú kompetenciákat és stratégiákat összegeznek a szerzők, a folyamatos szakmai tanulás ösztönzése révén.

Carrington, S., Sagers, B., Harper-Hill, K. & Whelan, M. (2021). *Supporting Students on the Autism Spectrum in Inclusive Schools – A Practical Guide to Implementing Evidence-Based Approaches*. Routledge. DOI: [10.4324/9781003049036](https://doi.org/10.4324/9781003049036)

Trixler Bettina

*Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar
Egészségtudományi Doktori Iskola*

Pusztafalvi Henriette

*Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar
Egészségbiztosítási Intézet*